

Astume jääaega

VAMBOLA PAAVO

Suve harjal, 10. juulil, avab Tartu külje all Saadjärve ääres ukseid interaktiivne Jääaja Keskus.

Värske värvi järele lõhnavas hoones annavad ehitajad sellele viimast lihvi ja kerivad kaablrulle kokku. Meid võtab vastu maja perenaine Asta Tuusti, kes on erialalt bioloog ning ettevõtmise hing ja eestvedaja.

Asta Tuusti näpunäidete varal rullub peagi külastajale lahti jääaja kangas. Nii sütitavat juttu pole ma enam ammu kuulnud. Selles naises on usku endasse ja ettevõtmisse.

Koht mõtisklemiseks

Viimane jääaeg Eesti alal lõppes umbes 12 000 aastat või natuke rohkem tagasi. Kõik sõltub sellest, kuidas ja kuhu me ennast ajalooskaalal paigutame.

Perenaise kinnitusel peaksime Jääaja Keskust külastades mõtlema ennekõike maailmale, kus elame; õppima rohkem lugema ümbritsevat keskkonda ning mõtisklema inimese rolli üle selles.

Mammutid, koopalõvid ning mõõkhambulised tiigrid, samuti jääliustik tulevad nooremale põlvele tuttavad ette filmidest "Jääaeg". Veel kannatust, ja pilgule avaneb kõik uues ning ootamatus variandis.

"Jääaja Keskusest saab koht, kus lülitad end välja igapäevaelust. Siia on koondatud tarkust, mida teadlased sajandite jooksul uurinud. Meile avanevad pildid ja ekspositsioon hakkavad kõnelema ajast, millest me harilikult ei mõtle. Ettekujutuse saamiseks ei pea kaevuma tekstide sügavusse, väljapanek annab ka linnulennult ülevaate maailma muutumisest ajas," räägib oma valdusete ringkäiku tegev Asta Tuusti.

Mitu korrust põnevust

Rõhuasetus on jääaegadel ja kliima muutumisel Suurest Paugust tänapäevani ning tulevikku. Majja sisenajat tervitab jääpragu, mille kõrval olevalt LCD-ekraanilt kutsub jäämees jalutama korrusel korrusele.

Maja on täis saladusi ja avastusi. Esimesel korrusel võib varsti vaadata elamusfilmi, kust ei puudu ka vir-

Keskuse juhataja Asta Tuusti sõnul saab kuu aja pärast selle avause kaudu siseneja uudistada jääaja inimese koobast.

malised. Siis sisenetakse "tõelisse" jääaega, kust ei puudu karge liustiku hõngus, tutvust saab teha mammuti, koopalõvi ja kuni 3,6meetrise sarveulatusega ürghirvega.

Kõik on nii ehe, et tekibki tunne, nagu oleksid keset karmi jääaega ja ellujäämise nimel tuleb jahti pida toonastele elukatele. Monitoridelt avanevad pildid toovad pilgu ette kaugete esivanemate elu.

Maja teisele korrusele liikudes näeme jääaja jälgi Eestis ehk kuidas kujunes praegune elusloodus pärast viimast jääaega. Teise korruse põrandat katval Fennoskandia kaardil saab jälgida rändkivide teekonda Eestimaale. Just rändkivide leviku ja koostise uurimine pani teadlased mõtlema jääaegadele.

Näidatakse ka filmi, kuidas liustik laskub merre ning praginal kuvavad merre suured jääpangad.

Teisel korrusel tervitab saabujat Kalevipoeg, keda 3D-formaadis võrreldakse Eiffeli torni, Tallinna teletorni ja Tartu kesklinna asuva Tigutorni kõrgusega. Lapsed võivad seestpoolt uudistada Kalevipoja varvast. Tutvuda saab Kalevipoja-aineliste muistenditega.

Ilmahuvilistele on kolmandal korrusel klassikaline ilmajaam, kus uudistamiseks kõik mõõteriistad. Kui tahtmist, saab akadeemik Anto Raukasele ja klimatoloog Ain Kallisele esitada küsimusi – kas tuleb uus jääaeg ning mida arvata inime-

se rollist kliimamuutustes. Ammendavad vastused ilmuvad ekraanil.

Omaette ekspositsioon on Eestit puudutav energetika, kus selgitatakse, kuidas elekter jõuab meie kodudesse ning mismoodi kaevandatakse põlevkivi.

Ideepuudust pole

Ringkäiku lõpetades tõdeb Asta Tuusti, et kõikide plaanitud ideede teostegemisele kulub veel aega.

"Paljud esialgsed ideed ja mõtted on aja jooksul kasvanud ning teostus muutunud kokkuvõttes põnevamaks. Maja on seest nii masstaapne, et isegi mammutitel ei ole siin kitsas."

Liustikud, mis kunagi kündsid Eestimaad, saavad pärast Jääaja Keskusega tutvumist meile arusaadavaks. Jää kündis Eesti loodusesse vaod, mis tähelepanelikul vaatlemisel jutustavad kuulajale oma loo.

Vooremaa maastik, Lõuna-Eesti kuppelmaastik ja nende vahel helkivad veesilmad saavad paremini mõistetavaks.

Keskus rajati SA Saadjärve Külastuskeskuse initsiatiivil. Rahaliselt toetasid kõike Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja Tartu vald.

Põhja-Tartumaa on igal juhul võitnud juurde ühe atraktiivse külastuskoha.

VAMBOLA PAAVO